

Zelfs achtte von Stengel in 1899³⁶⁾, trots alle vredesbeweging der vorige eeuw, dat nooit zooveel oorlogsbrandstof samengehoopt was als toen, en dat sedert Noord-Amerika de baan der expansieve politiek betreden had, niet alleen afzonderlijke Staten, maar gansche wereld-deelen tegenover elkander staan.

F. de Martens schreef in 1901: „Quoi qu'il en soit, malgré les foudres des adversaires et l'agitation des nombreuses sociétés de la paix, la guerre existe quand même et le nombre des champs de bataille augmente presque chaque année dans les différentes parties du monde.”³⁷⁾

En Berolzheimer voorspelde ten vorigen jare koloniale oorlogen, die den noodzakelijken overgang tot eene nieuwe consolidatie der verhoudingen vormen, om eerst zoo te komen tot eenen voor langeren tijd verzekerden vrede³⁸⁾.

Ook wordt ons door Gods Woord niet een eeuwige vrede in deze bedeeeling geleerd. Immers heeft Christus als beginsel der smarten, dat aan het einde der dingen vooraf zal gaan, voorzeggd: „gij zult hooren van oorlogen en geruchten van oorlogen;”

„het eene volk zal tegen het andere volk opstaan, en het eene koninkrijk tegen het andere koninkrijk.” (Matt. 24 : 6 en 7; Marcus 13 : 7 en 8; Lukas 21 : 9 en 10)

De eeuwige vrede komt later.

„Dan eerst, als van haar ban deze aarde zal bevrijd zijn,
„de menschheid aan den Heer, die haar herschiep, gewijd zijn,
„geen zee meer wezen zal, waaruit de zonde welt,
„Geweld en Onrecht in hun eeuwgen boei gekneld, —
„dan eerst zal 't vrede zijn, waaraan geen wormen knagen,
„dan eerst is, naar den raad van 't hemelsch welbehagen,
„geen strijd meer noodig, — maar Gods heil te zien, de lust,
„en in alle eeuwigheid Zijn werk te doen, de rust.”³⁹⁾

In deze bedeeeling is de vrede het voornaamste niet. Hooger staat het recht. Ook Laurent erkent dit: „Ce n'est pas la paix qui est le but; l'idéal c'est le droit”; enz.⁴⁰⁾. Gelijk ons leert de Heilige Schrift: „hebt dan de waarheid en den vrede lief”. (Zach. 8 : 19) Ook den vrede. Gloeiende ijver voor de waarheid kan onverschilligheid voor den vrede nooit vergoeden. Toch gaat de waarheid voorop. Want God